

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL X SKUNDŲ PRIEŠ LIETUVOS KALĖJIMŲ TARNYBOS ŠIAULIŲ KALĖJIMĄ¹

2023-03-20 Nr. 4D-2022/1-1474
Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė 2022-12-29 gavo X skundą dėl Lietuvos kalėjimų tarnybos Šiaulių kalėjimo (toliau ir – Šiaulių kalėjimas) pareigūnų veiksmų (neveikimo), galimai nepagrįstai jį laikant linkusiųjų užpulti įskaitoje (toliau – Skundas).

2. Pareiškėjas Skunde nurodo, kad:

2.1. apie penkerius metus yra įrašytas į linkusiųjų užpulti įskaitą ir vis neišbraukiamas iš šios įskaitos, nors jokios grėsmės nekelia, nieko nėra užpuolęs;

2.2. nebuvo nuvestas į komisijos posėdį, kurio metu buvo svarstomas klausimas dėl jo išbraukimo iš minėtos įskaitos, todėl nežino, kodėl buvo paliktas linkusiųjų užpulti įskaitoje.

3. Pareiškėjas Seimo kontrolierės prašo ištirti Skunde nurodytas aplinkybes.

TYRIMAS IR IŠVADOS

Tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

4. Seimo kontrolierė 2023-01-04 raštu Nr. 4D-2022/1-1474/3D-30 kreipėsi į Lietuvos kalėjimų tarnybos direktorių prašydama paaiškinti Skunde aprašytas aplinkybes. 2023-02-28 Seimo kontrolierė gavo Lietuvos kalėjimų tarnybos 2023-02-28 raštą Nr. 1S-1251, kuriame nurodoma:

4.1. Pareiškėjas iš Pravieniškių 1-ojo kalėjimo į Šiaulių kalėjimą atvyko 2022-02-14.

4.2. „Pareiškėjas į linkusiųjų užpulti įskaitą buvo įtrauktas 2019 m. gruodžio 11 d. [...]. Šiaulių kalėjime (iki 2023 m. sausio 1 d. Šiaulių tardymo izoliatorius) į linkusiųjų užpulti įskaitą, vadovaujantis Laisvės atėmimo vietų įstaigų apsaugos ir priežiūros instrukcijos 236 punktu, nuteistasis X buvo įtrauktas 2022 m. kovo 16 d.“

4.3. „Informuojame, kad 2022 m. rugsėjo 20 d. Šiaulių tardymo izoliatoriuje (nuo 2023 m.

¹ Dabartinė Lietuvos kalėjimų tarnyba iki 2023-01-01 buvo vadinama Lietuvos kalėjimų departamentu prie Teisingumo ministerijos, o Lietuvos kalėjimų tarnybos Šiaulių kalėjimas buvo vadinamas Šiaulių tardymo izoliatoriumi. Skundas pateiktas iki 2023-01-01, tačiau pažymos tekste vartojami dabartiniai institucijų pavadinimai, Skundo citatose tekstas (taip pat ir pavadinimai) nekoreguojamas.

sausio 1 d. Šiaulių kalėjime) buvo gautas nuteistojo X prašymas išbraukti jį iš linkusių užpulti įskaitos Nr. 111-309 [...]. 2022 m. spalio 19 d. buvo gautas Pareiškėjo prašymas Nr. 111-1008, nenagrinėti prašymo išbraukti jį iš linkusių užpulti įskaitos Nr. 111-309, kadangi prašyme išdėstytos aplinkybės išspręstos“.

4.4. „Šiaulių kalėjime (iki 2022 m. gruodžio 31 d. Šiaulių tardymo izoliatoriuje) vyko vienas Drausmės komisijos posėdis, dėl nuteistojo X buvimo linkusių užpulti įskaitoje pagrįstumo ir tikslingumo, kuris įvyko 2022 m. kovo 8 d.“

4.5. „Informuojame, kad Pareiškėjas Šiaulių kalėjime (iki 2022 m. gruodžio 31 d. Šiaulių tardymo izoliatoriuje) 2022 m. kovo 8 d. vykusiame Drausmės komisijos posėdyje, dėl buvimo linkusių užpulti įskaitoje pagrįstumo ir tikslingumo nedalyvavo, nes posėdis vyko elektroninėmis ryšio priemonėmis, dėl Covid-19 pandemijos ribojant kontaktus tarp asmenų (komisijos nariams elektroniniais pašto adresais išsiunčiant informaciją klausimams svarstyti). Pažymėtina, kad prieš Drausmės komisijos posėdį Pareiškėjui buvo sudaryta galimybė pasiaiškinti, t. y. 2022 m. vasario 28 d. gautas nuteistojo X paaiškinimas Nr. 94-54“.

4.6. „Nuteistasis X 2022 m. kovo 17 d. buvo pasirašytinai supažindintas su 2022 m. kovo 16 d. įsakymu „Dėl nuteistojo X linkusių užpulti įskaitoje pagrįstumo ir tikslingumo“ Nr. 55-6 [...] ir Pareiškėjui buvo įteikta šio įsakymo kopija“.

4.7. „Papildomai informuojame, kad nuteistasis X su žodiniu prašymu dėl išbraukimo iš linkusių užpulti įskaitos į Šiaulių kalėjimo viršininką kreipėsi 2023 m. sausio 19 d. Nuteistajam buvo paaiškinta, kad vadovaujantis Laisvės atėmimo vietų įstaigų apsaugos ir priežiūros instrukcijos 235 punktu, suimtojo (nuteistojo) buvimo linkusių užpulti įskaitoje tikslingumą komisija svarsto suimtojo (nuteistojo) prašymu kas vienerius metus (pridedama Suimtųjų, nuteistųjų ir nuteistųjų areštu priėmimo klausimais apskaitos žurnalo įrašo kopija). Informuojame, kad nuteistojo svarstymas komisijoje dėl išbraukimo iš linkusių užpulti įskaitos bus organizuojamas po 2023 m. kovo 16 d.“

Tyrimui reikšmingos Lietuvos Respublikos teisės aktų nuostatos

5. Viešojo administravimo įstatymo (toliau ir – VAI):

2 straipsnis – „[...] 5. Administracinis sprendimas – teisės aktų reglamentuotu būdu ir (ar) forma išreikšta vienkartinė viešojo administravimo subjekto valia dėl teisės taikymo, privaloma ir skirta konkrečiam asmeniui ar individualiai apibrėžtai asmenų grupei.[...]“.

3 straipsnis – „5) išsamumo. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektas į prašymą ar skundą turi atsakyti aiškiai ir argumentuotai, nurodydamas visas prašymo ar skundo nagrinėjimui įtakos turėjusias aplinkybes ir konkrečias teisės aktų nuostatas, kuriomis rėmėsi vertindamas prašymo ar skundo turinį; [...] 9) objektyvumo. Šis principas reiškia, kad administracinio sprendimo priėmimas ir kiti oficialūs viešojo administravimo subjekto veiksmai turi būti nešališki ir objektyvūs; [...] 12) subsidiarumo. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektų sprendimai turi būti priimami ir įgyvendinami žemiausiu efektyvumą galinčiu užtikrinti viešojo administravimo sistemos lygmeniu;[...]“.

10 straipsnis – 1. Administracinius sprendimus priimti turi teisę tik viešojo administravimo subjektai, turintys šio įstatymo nustatyta tvarka jiems suteiktus įgaliojimus. 2. Privalomus reikalavimus asmenims nustato tik teisės aktų pagrindu priimti administraciniai sprendimai. 3. Viešojo administravimo subjektai administracinius sprendimus gali priimti savo iniciatyva arba gavę asmenų prašymus ar skundus. 4. Viešojo administravimo subjektas administracinį sprendimą dėl asmens prašymo ar skundo turi priimti per 20 darbo dienų nuo tokio prašymo ar skundo gavimo dienos. Jeigu prašymas ar skundas gautas po darbo valandų, poilsio ar šventės dieną, jo gavimo diena laikoma po jos einanti darbo diena. Kai dėl objektyvių priežasčių per šį terminą administracinis sprendimas negali būti priimtas, viešojo administravimo subjektas šį terminą gali pratęsti ne ilgiau kaip 10 darbo dienų. Asmeniui apie tokį termino pratęsimą per 5 darbo dienas nuo sprendimo pratęsti terminą priėmimo dienos pranešama raštu ir nurodomos pratęsimo priežastys. 5. Administraciniame

sprendime turi būti nurodyta:

- 1) administracinį sprendimą priėmusio viešojo administravimo subjekto pavadinimas;
- 2) administracinio sprendimo data;
- 3) administraciniam sprendimui suteiktas registracijos numeris;
- 4) atliekamas tvarkomasis veiksmas arba asmenims nustatytos teisės ir (ar) pareigos;
- 5) administracinio sprendimo teisinis ir faktinis pagrindas ar kitos administraciniam sprendimui įtakos turėjusios aplinkybės;
- 6) administracinio sprendimo motyvai;
- 7) administracinio sprendimo apskundimo tvarka, nurodant konkrečią skundą nagrinėjančią instituciją ar įstaigą, skundo padavimo terminą ir teisės aktą, reglamentuojantį apskundimo tvarką;
- 8) administracinį sprendimą priėmusio asmens vardas, pavardė ir pareigos.

6. Administracinis sprendimas turi būti pasirašytas jį priėmusio pareigūno, valstybės tarnautojo, kito įstatymų nustatytą specialų statusą turinčio fizinio asmens arba viešojo administravimo subjekto vadovo, jo pavaduotojo ar įgalioto asmens. Kai administracinis sprendimas priimamas naudojantis valstybės informacinėmis sistemomis, sprendimo pasirašymui prilyginamas patvirtinimas (autorizavimas) valstybės informacinėje sistemoje.“

13 straipsnis – „1. Asmeniui, pateikusiam prašymą, ar asmeniui, dėl kurio galimai pažeistų teisių ir teisėtų interesų yra pradėta administracinė procedūra, taip pat asmenims, kuriems administracinis sprendimas turi tiesioginį poveikį, ne vėliau kaip per 3 darbo dienas nuo administracinio sprendimo priėmimo dienos raštu pranešama apie priimtą administracinį sprendimą pateikiant to sprendimo kopiją, o kai reikia apsaugoti atitinkamų kategorijų duomenis, – nuasmenintą priimto administracinio sprendimo nuorašą. Atvejais, kai administracinio sprendimo kopija ar nuorašas negali būti pateikti arba kai administracinio sprendimo forma neleidžia užtikrinti visų šio įstatymo 10 straipsnio 5 dalyje reikalaujamų duomenų pateikimo, šie duomenys nurodytiems asmenims pateikiami raštu pranešant apie priimtą administracinį sprendimą. Jeigu asmuo nėra nurodęs pageidaujamo administracinio sprendimo ar kitos informacijos gavimo būdo, jie pateikiami tokiu būdu, koku buvo gautas prašymas ar skundas.“

6. Laisvės atėmimo vietų įstaigų apsaugos ir priežiūros instrukcijos, patvirtintos Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos direktoriaus 2020 m. balandžio 1 d. įsakymu Nr. V-88 „Dėl Laisvės atėmimo vietų įstaigų apsaugos ir priežiūros instrukcijos patvirtinimo“ (toliau – Instrukcija):

230 punktas – „Suimtajam (nuteistajam) užpuolus įstaigos darbuotojus, kitą suimtąjį (nuteistąjį) ar bandžius, turint ketinimą tai padaryti arba grasinant panaudoti fizinį smurtą prieš šiuos asmenis, visa surinkta medžiaga apie įvykį teikiama šiems klausimams svarstyti sudarytai komisijai. Į komisijos posėdį pristatomas svarstomas suimtas (nuteistas), kuriam komisijos pirmininkas praneša apie priimtą sprendimą siūlyti (arba ne) įstaigos direktoriui įrašyti suimtąjį (nuteistąjį) į linkusiųjų užpulti įskaitą. Jei įstaigos direktorius pritaria komisijos siūlymui įrašyti suimtąjį (nuteistąjį) į linkusiųjų užpulti įskaitą, šį sprendimą patvirtina įsakymu. Suimtas (nuteistas) pasirašytinai supažindinamas su jam taikomais papildomais režimo reikalavimais. Komisijos posėdžių protokolų ir įstaigos direktoriaus įsakymų išrašai (arba įsakymų ir protokolų kopijos arba nuorašai), su kuriais supažindinami suimtieji (nuteistieji), įrašyti į linkusiųjų užpulti įskaitą, jiems pasirašius, saugomi jų asmens bylose.“

235 punktas – „Suimtojo (nuteistojo) buvimo linkusiųjų užpulti įskaitoje tikslingumą komisija svarsto suimtojo (nuteistojo) prašymu kas vienerius metus. Turėdamas duomenų, kad įrašytas į įskaitą suimtas (nuteistas) atsisakė sumanymo užpulti, Saugumo valdymo skyriaus pataisos pareigūnas pateikia tarnybinį pranešimą, įstaigoje dirbantis kriminalinės žvalgybos pataisos pareigūnas pateikia pažymą, psichologas – charakteristiką komisijai dėl tolesnio asmens palikimo įskaitoje tikslingumo. Nusprendusi, kad yra pagrindas suimtąjį (nuteistąjį) išbraukti iš linkusiųjų užpulti įskaitos, komisija teikia siūlymą įstaigos direktoriui, išbraukti suimtąjį (nuteistąjį) iš linkusiųjų užpulti įskaitos,

parengdama įsakymo dėl suimtojo (nuteistojo) išbraukimo iš linkusių užpulti įskaitos projektą. Tarnybinis pranešimas, pažyma, charakteristika, posėdžio protokolo išrašas ir direktoriaus įsakymo išrašas (arba įsakymo ir protokolo kopijos arba nuorašai) saugomos suimtojo (nuteistojo) asmens byloje. Su įsakymu dėl suimtojo (nuteistojo) išbraukimo iš linkusių užpulti įskaitos pasirašytinai supažindinamas suimtasis (nuteistasis), išbrauktas iš šios įskaitos.“

236 punktas – „Suimtąjį (nuteistąjį) perkeliant į kitą įstaigą, nuo jo atvykimo dienos iki įrašymo į linkusių užpulti įskaitą pagrįstumo ir tikslingumo svarstymo komisijoje, vadovaujantis įstaigos direktoriaus įsakymu, kuriuo suimtasis (nuteistasis) įrašytas į šią įskaitą, taikomi papildomi režimo reikalavimai, skirti įrašytiems į linkusių užpulti įskaitą suimtiesiems (nuteistiesiems). Per mėnesį laiko nuo atvykimo dienos komisijoje turi būti apsvarstytas visų naujai atvykusių suimtųjų (nuteistųjų), įrašytų į linkusių užpulti suimtųjų (nuteistųjų) įskaitą, nebuvusių įrašytų į įskaitą šioje įstaigoje, buvimo įskaitoje pagrįstumas ir tikslingumas. Naujai atvykusių suimtųjų (nuteistųjų), įrašytų į linkusių užpulti įskaitą, išbraukimas iš įskaitos organizuojamas ir įforminamas šios instrukcijos 235 punkte nustatyta tvarka. Komisijai nutarus, kad suimtąjį (nuteistąjį) išbraukti iš linkusių užpulti įskaitos nėra pagrindo, į komisijos posėdį pristatomas svarstomas suimtasis (nuteistasis), kuriam suteikiama teisė pasiaiškinti. Komisijai įvertinus nuteistojo paaiškinimus ir nutarus, kad suimtąjį (nuteistąjį) išbraukti iš linkusių užpulti įskaitos nėra pagrindo, apie priimtą sprendimą informuojamas suimtasis (nuteistasis), o toks sprendimas įforminamas posėdžio protokolu, kuriame komisija teikia siūlymą įstaigos direktoriui neišbraukti suimtojo (nuteistojo) iš linkusių užpulti įskaitos. Jei įstaigos direktorius pritaria komisijos siūlymui, neišbraukti suimtojo (nuteistojo) iš linkusių užpulti įskaitos, šį sprendimą patvirtina įsakymu. Direktoriaus įsakymo ir komisijos posėdžio protokolo išrašas (arba įsakymo ir protokolo kopijos arba nuorašai), saugomi suimtojo (nuteistojo) asmens byloje. Suimtųjų (nuteistųjų) buvimo linkusių užpulti įskaitoje tikslingumas šiame punkte nustatyta tvarka nesprenžiamas suimtiesiems (nuteistiesiems) laikinai išvykus iš įstaigos atlikti ikiteisminio tyrimo veiksmų baudžiamosiose bylose arba dėl bylų nagrinėjimo teisme, perkėlus iš įstaigų dėl patraukimo baudžiamojon atsakomybėn kitoje byloje, jeigu jiems paskirta kardomoji priemonė – suėmimas, perkėlus juos gydytis į laisvės atėmimo vietų ligoninę (gražinus atgal iš laisvės atėmimo vietų ligoninės) ir jų laikino perkėlimo į kitas įstaigas metu.“

Lietuvos Respublikos teismų praktika

7. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo (toliau – LVAT) sprendimuose, be kita ko, nurodyta:

7.1. „[...] gero administravimo (atsakingo valdymo) principas apima ir asmens teisę į pagrįstą (faktais ir teisės normomis) bei motyvuotą administracinį sprendimą (VAĮ 8 str. 1 d.) (2012 m. gegužės 31 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A602-2112/2012)“.

7.2. „Individualus administracinis aktas, kuriame pakankamai išsamiai nėra nurodomos aplinkybės ir teisės normos, kuriomis yra grindžiamas teisės aktas, neišaiškinama jo apskundimo tvarka, neatitinka ir gero viešojo administravimo principo. Gero viešojo administravimo principas įpareigoja viešojo administravimo subjektą, priimant sprendimą, jame nurodyti faktinių aplinkybių bei teisės normų, kurių pagrindu priimtas sprendimas, visumą (2013 m. gegužės 14 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A444-878/2013)“.

7.3. „Viešojo administravimo subjektas, priėmęs negatyvias pasekmes sukeltą sprendimą, turi pareigą jį pagrįsti tiek teisiniais, tiek faktiniais argumentais, t. y. nurodyti priežastis, lėmusias neigiamo sprendimo priėmimą (2018 m. rugpjūčio 2 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-4498-520/2018).“

7.4. „[...] jei atitinkamas individualus administracinis aktas yra priimamas ankstesnių procedūrinių dokumentų pagrindu, tokiu atveju individualiame administraciniame akte nėra būtina pakartoti tuose dokumentuose nustatytas aplinkybes. Tokiu atveju individualaus administracinio akto

įžanginėje dalyje pakanka nurodyti tuos procedūrinius dokumentus, kurių pagrindu priimtas individualus administracinis aktas, ir juos pridėti prie individualaus akto (2014 m. gruodžio 18 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A822-1440/2014; 2015 m. vasario 17 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A-327-146/2015; 2015 m. balandžio 1 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-1266-624/2015; 2015 m. balandžio 3 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. R-26-552/2015; 2015 m. balandžio 9 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-410-552/2015; 2015 m. gegužės 12 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A-1456-143/2015)“.

7.5. 2008-11-19 nutartyje (administracinėje byloje Nr. A556-1898/2008, 2008-12-19 nutartyje administracinėje byloje Nr. A756-2036/2008, 2012-03-22 nutartyje administracinėje byloje Nr. A502 -212/2012 ir kt.) nurodyta:

„Sprendimo priėmimo faktinis pagrindas ir individuali argumentacija turi būti žinomi ne tik viešojo administravimo subjektui, priimančiam sprendimą, bet ir asmeniui, kurio atžvilgiu jis priimamas. Individualus administracinis aktas paprastai turi būti toks, kad iš jo būtų galima suprasti visuomeninių santykių esmę, subjektus, dalyvaujančius šiuose santykiuose, kad būtų aiškus tų visuomeninių santykių teisinis kvalifikavimas. Visiškai nesilaikant minėtų nuostatų ar laikantis tik iš dalies, kyla pagrįsta abejonė dėl tokio administracinio akto teisėtumo bei pagrįstumo, įgalinanti teismą, nagrinėjantį tokią bylą, skundžiamą viešojo administravimo subjekto individualų administracinį aktą panaikinti.“

Tyrimo išvados

8. Pareiškėjas Skunde rašo, jog apie penkerius metus yra įrašytas į linkusiųjų užpulti įskaitą ir vis neišbraukiamas iš šios įskaitos, nors jokios grėsmės nekelia, nieko nėra užpuolęs, o į paskutinį komisijos posėdį dėl jo išbraukimo iš minėtos įskaitos iš viso nebuvo nuvestas ir nežino, kodėl vėl buvo paliktas linkusiųjų užpulti įskaitoje.

9. Skundo tyrimo metu nustatyta, kad Pareiškėjas į Šiaulių kalėjimą atvyko 2022-02-14 ir prieš tai buvusioje įstaigoje direktoriaus įsakymu jau buvo įtrauktas į linkusiųjų užpulti įskaitą. Šiaulių kalėjime 2022-03-08 vyko Drausmės komisijos posėdis, kurio metu buvo svarstomas klausimas dėl Pareiškėjo palikimo įskaitoje tikslingumo. Šiaulių kalėjimo administracija informavo, kad Drausmės komisijos posėdis vyko elektroninėmis ryšio priemonėmis dėl COVID-19 pandemijos, ribojant kontaktus tarp asmenų, todėl Pareiškėjas jame nedalyvavo. Pareiškėjas prieš posėdį parašė pasiaiškinimą, kuris buvo pristatytas komisijos posėdžio metu. Įstaigos direktoriaus 2022-03-16 įsakymu Pareiškėjas buvo paliktas linkusiųjų užpulti įskaitoje, su šiuo įsakymu nuteistasis supažindintas pasirašytinai, jam buvo įteikta įsakymo kopija, kur yra nurodytas sprendimas, Pareiškėjui taikomi ribojimai bei reikalavimai ir sprendimo apskundimo tvarka.

10. Instrukcijos 235 punkte numatyta, kad nuteistojo buvimo linkusiųjų užpulti įskaitoje tikslingumą komisija svarsto nuteistojo prašymu kas vienerius metus. Vadovaujantis Instrukcijos 236 punktu, nuteistąjį perkeliant į kitą įstaigą, nuo jo atvykimo dienos iki įrašymo į linkusiųjų užpulti įskaitą pagrįstumo ir tikslingumo svarstymo komisijoje, vadovaujantis įstaigos direktoriaus įsakymu, kuriuo nuteistasis įrašytas į šią įskaitą, taikomi papildomi režimo reikalavimai, skirti įrašytiems į linkusiųjų užpulti įskaitą nuteistiesiems. Per mėnesį laiko nuo atvykimo dienos komisijoje turi būti apsvarstytas visų naujai atvykusių nuteistųjų, įrašytų į linkusiųjų užpulti nuteistųjų įskaitą, nebuvo įrašytų į įskaitą šioje įstaigoje, buvimo įskaitoje pagrįstumas ir tikslingumas. Naujai atvykusių nuteistųjų, įrašytų į linkusiųjų užpulti įskaitą, išbraukimas iš įskaitos organizuojamas ir įforminamas šios instrukcijos 235 punkte nustatyta tvarka. Komisijai nutarus, kad nuteistąjį išbraukti iš linkusiųjų užpulti įskaitos nėra pagrindo, į komisijos posėdį pristatomas svarstomas nuteistasis, kuriam suteikiama teisė pasiaiškinti.

Tiriamu atveju nustatyta, kad Pareiškėjui atvykus į Šiaulių kalėjimą, įstaigos administracija

per mėnesį nuo jo atvykimo suorganizavo Drausmės komisijos posėdį ir svarstė dėl nuteistojo palikimo linkusių užpulti įskaitoje tikslingumo. Drausmės komisijos posėdis buvo organizuojamas elektroninėmis ryšio priemonėmis, Pareiškėjas į posėdį nebuvo kviečiamas, prieš posėdį jam buvo leista parašyti pasiaiškinimą, su kuriuo buvo supažindinti komisijos nariai.

Pažymėtina, kad vadovaujantis Instrukcijos nuostatomis, nuteistasis į Drausmės komisijos posėdį turi būti pristatomas, kai komisija nusprendžia nuteistojo neišbraukti iš įskaitos, tokiu būdu suteikiant nuteistajam teisę pasiaiškinti ir būti išklaustam.

Šiuo tiriamu atveju Pareiškėjui buvo leista tik parašyti pasiaiškinimą prieš Drausmės komisijos posėdį. Tokiu būdu buvo nesilaikyta ne tik Instrukcijos 236 punkte nustatytos tvarkos, bet ir abejotina tokio pasiaiškino prasmė bei reikšmė, nes nuteistajam nežinant komisijos sprendimo, neaišku, kuo motyvuoti savo paaiškinimą bei ko konkrečiai prašyti.

Pastebėtina, kad Šiaulių kalėjimo administracija nurodė, jog Drausmės komisijos posėdis dėl Pareiškėjo palikimo įskaitoje tikslingumo vyko nuotoliniu būdu, komisijos nariams prisijungiant elektrinėmis ryšio priemonėmis, tačiau, neaišku, dėl kokių priežasčių Pareiškėjui ši teisė nebuvo užtikrinta.

Pastebėtina, kad Europos Tarybos komitetas prieš kankinimą ir kitokį žiaurų, nežmonišką ar žeminantį elgesį ir baudimą (CPT) 2020 m. kovo 20 d. paskelbė „Principus dėl elgesio su asmenimis, kuriems atimta laisvė, Koronaviruso (COVID-19) pandemijos metu“, kur numatyta, jog pagrindinės apsaugos nuo netinkamo elgesio su asmenimis priemonės (galimybė kreiptis į advokatą, gydytoją, pranešti apie laisvės apribojimą), esant teisėsaugos pareigūnų globoje, turi būti gerbiamos ir jų laikomasi bet kokiomis aplinkybėmis ir visais atvejais. Atsargumo priemonės (pvz.: kai reikalaujama, kad žmonės, turintys simptomų, dėvėtų apsauginės kaukes) tam tikromis aplinkybėmis gali būti naudojamos.

Vertinant nustatytas aplinkybes, pabrėžtina, kad, jei Šiaulių kalėjimo administracija išvelgė viruso plitimo grėsmę ir organizavo Drausmės komisijos posėdį nuotoliniu būdu, privalėjo užtikrinti ne tik komisijos narių, bet ir Pareiškėjo teisę dalyvauti posėdyje nuotoliniu būdu, tačiau tai nebuvo padaryta.

11. Pagal LVAT praktiką, gero administravimo (atsakingo valdymo) principas apima ir asmens teisę į pagrįstą (faktais ir teisės normomis) bei motyvuotą administracinį sprendimą. Viešojo administravimo subjektas, priėmęs negatyvias pasekmes sukeltą sprendimą, turi pareigą jį pagrįsti tiek teisiniais, tiek faktiniais argumentais, t. y. nurodyti priežastis, lėmusias neigiamo sprendimo priėmimą. Jei atitinkamas individualus administracinis aktas yra priimamas ankstesnių procedūrinių dokumentų pagrindu, tokiu atveju individualiame administraciniame akte nėra būtina pakartoti tuose dokumentuose nustatytas aplinkybes. Tokiu atveju individualaus administracinio akto įžanginėje dalyje pakanka nurodyti tuos procedūrinius dokumentus, kurių pagrindu priimtas individualus administracinis aktas, ir juos pridėti prie individualaus akto (šios pažymos 7 punktą).

Taigi, Šiaulių kalėjimo 2022-03-16 direktoriaus įsakymu Pareiškėjas neišbrauktas iš linkusiųjų užpulti įskaitos, o pačiame įsakyme, su kuriuo Pareiškėjas buvo supažindintas, nenurodyta šio sprendimo motyvų. Minėtame sprendime įvardijamas Drausmės komisijos 2022-03-08 posėdžio, kuriame nuteistasis nedalyvavo, protokolas Nr. 20-955, kuriuo remiantis buvo priimtas sprendimas neišbraukti Pareiškėjo iš linkusiųjų užpulti įskaitos.

Pažymėtina, kad administracinio sprendimo motyvavimo pareiga reiškia, kad individualiame administraciniame akte turi būti nurodomi pagrindiniai faktai, argumentai ir įrodymai, pateikiamas teisinis pagrindas, kuriuo viešojo administravimo subjektas remiasi priimdamas administracinį aktą, o pats motyvų išdėstymas turi būti adekvatus, aiškus ir tikslus, pakankamas.

Kadangi protokolas paaiškina ir motyvuoja priimtą administracinį sprendimą, todėl jis yra sudedamoji administracinio sprendimo (šiuo atveju – įsakymo) dalis.

Iš to, kas išdėstyta, darytina išvada, kad Šiaulių kalėjimo direktoriaus priimtas administracinis sprendimas (įsakymas) laikytinas nepakankamai motyvuotu, jame nėra pateikta jokių

aiškių argumentų, kodėl Pareiškėjas paliekamas linkusių užpulti įskaitoje, o tik įvardijamas protokolas, kurio pagrindu priimtas sprendimas. Nenurodžiusi motyvų pačiame įsakyme, Šiaulių kalėjimo administracija kartu su įsakymu Pareiškėjui turėjo pateikti susipažinti ir protokolą, kaip įsakymo sudedamąją dalį.

Būtina akcentuoti, kad neužtikrinus Pareiškėjo teisės dalyvauti Drausmės komisijos posėdyje, jam liko nežinomos komisijos sprendimą lėmusios aplinkybės, priežastys ir motyvai, o tokia informacija nenurodyta ir jam įteiktame direktoriaus įsakyme.

12. Pastebėtina, kad sprendimas įtraukti / palikti nuteistąjį arba suimtąjį linkusių užpulti įskaitoje yra individualus administracinis aktas (administracinis sprendimas), sukeliantis tam tikras pasekmes nuteistajam arba suimtajam, todėl jo forma ir turinys turi atitikti tokiems sprendimams keliamus reikalavimus, o sprendimo priėmimo faktinis pagrindas ir individuali argumentacija turi būti žinomi ne tik viešojo administravimo subjektui, priimančiam sprendimą, bet ir asmeniui, kurio atžvilgiu jis priimamas (šios pažymos 7.5 papunktis).

Konstitucinis Teismas savo aktuose (*inter alia* 2003 m. gruodžio 30 d., 2004 m. kovo 5 d., 2004 m. gruodžio 13 d., 2005 m. vasario 7 d., 2007 m. gegužės 5 d. nutarimuose) yra ne kartą konstatavęs, kad Konstitucijoje įtvirtintas teisinės valstybės principas suponuoja ir teisės aktų hierarchiją, *inter alia* tai, kad poįstatyminiai teisės aktai negali prieštarauti įstatymams. Todėl Šiaulių kalėjimo administracija, teikdama informaciją apie asmens atžvilgiu priimtą administracinį sprendimą, privalo vadovautis VAI nustatytu teisiniu reglamentavimu.

13. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad Pareiškėjo Skundas dėl Šiaulių kalėjimo pareigūnų veiksmų (neveikimo), susijusių su Pareiškėjo teisės dalyvauti Drausmės komisijos posėdyje neužtikrinimu ir galimai netinkamu supažindinimu su administraciniu sprendimu, pripažįstamas pagrįstu.

14. Pastebėtina, kad jau praėjo metai nuo 2022-03-16 priimto sprendimo dėl Pareiškėjo palikimo linkusių užpulti įskaitoje, ir Drausmės komisija svarstys šį klausimą iš naujo, todėl Seimo kontrolierė neteiks rekomendacijos, siūlydama persvarstyti 2022-03-16 priimtą sprendimą, suteikiant Pareiškėjui teisę būti išklausytam komisijos posėdžio metu. Tačiau, atsižvelgiant į šioje pažymoje išdėstytas aplinkybes dėl nuteistojo tinkamo supažindinimo su sprendimu bei teisės būti išklausytam užtikrinimo, Seimo kontrolierė atkreipia Šiaulių kalėjimo administracijos dėmesį į šioje pažymoje nustatytus pažeidimus ir siūlo imtis priemonių, kad jie nesikartotų priimant naują sprendimą.

SEIMO KONTROLIERĖS SPRENDIMAS

15. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė nusprendžia:

X Skundą dėl Šiaulių kalėjimo pareigūnų veiksmų (neveikimo), susijusių su netinkamu supažindinimu su įsakymu neišbraukti iš linkusių užpulti įskaitos, pripažinti **pagrįstu**.

SEIMO KONTROLIERĖS REKOMENDACIJOS

16. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 14 ir 17 punktais, Lietuvos kalėjimų tarnybos direktoriui rekomenduojama:

16.1. imtis priemonių, kad ateityje individualūs administraciniai sprendimai būtų rengiami vadovaujantis VAI nustatytų reikalavimų – turi būti nurodytas administracinio sprendimo teisinis ir faktinis pagrindas ar kitos administraciniam sprendimui įtakos turėjusios aplinkybės, administracinio sprendimo motyvai (jeigu sprendimo motyvai nėra perrašomi į sprendimą, o lieka surašyti tik procedūriniame dokumente, šis dokumentas turi būti pridedamas prie sprendimo, su juo turi būti

supažindinamas asmuo, dėl kurio yra priimtas sprendimas, ir pateikiama administracinio sprendimo rašytinė kopija);

16.2. užtikrinti, kad priimant sprendimus būtų užtikrinta nuteistojo teisė būti išklausytam, taip, kaip numatyta teisės aktuose;

16.3. užtikrinti, kad Pareiškėjas su administraciniu sprendimu neišbraukti iš linkusiųjų užpulti įskaitos būtų supažindintas laikantis Viešojo administravimo įstatymo reikalavimų, pateikiant jam ir įsakyme nurodytų dokumentų kopijas.

Primenama, kad Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 20 straipsnio 3 dalyje nustatyta, jog informacija apie siūlymų (rekomendacijų) išnagrinėjimą Seimo kontrolieriui turi būti pateikiama nedelsiant priėmus sprendimus dėl priemonių, kurių bus imamasi, atsižvelgiant į Seimo kontrolieriaus siūlymą (rekomendaciją), **bet ne vėliau kaip per 30 dienų nuo siūlymo (rekomendacijos) gavimo dienos.**

Seimo kontrolierė

Erika Leonaitė